

Tiberiu Roth, församlingsordförande i Braşov: “Än så länge finns här några judar kvar...” ס'זענען נאך פֿאַראַן אַ פֿאַר ייִדן בײַ אונדז - אַ שמועס מיט דעם בראַשאָווער ראַש-קהילה

Braşov är en av de sju pärlorna i Siebenbürgens diadem av städer och ligger högt uppe i Transsylvaniens del av Karpaterna. Den måleriska staden grundades under namnet Kronstadt av sachsiska kolonister redan på 1100-talet och hade även en stor del ungerska invånare. Med tiden blev det allt fler rumäner i staden och i början av 1800-talet bosatte sig de första judarna i Braşov.

Den österrikisk-ungerska staden Brassó blev rumänsk efter fredsavtalet 1918 och upplevde en blomstringstid under mellankrigstiden.

1940 fanns där ungefär 2700 judar och genom en ödets nyck, i form av Rumäniens fascistiske ledare Antonescus ibland irrationella judepolitik, skonades stadens judar faktiskt från deportation och död. Diskriminerade och berövade allt uttogs de till arbetsbataljoner men överlevde dock - i motsats till judarna från flera andra städer i regionen.

Tiberiu Roth, ordförande i judiska församlingen i Braşov, Rumänien

Tiberiu Roth är en dynamisk och snabbpratande herre, som ger ett mycket sympatiskt intryck. Trots alla svårigheter vill han ändå se positivt på situationen för stadens 130 judar. Intressant nog finns det 208 församlingsmedlemmar och det är sällan manfall i minjan på Shabbes. Han berättar att det redan på 1800-talet fanns två församlingar i Braşov; en ortodox och en neologisk, vilket ungefär motsvarar konservativ i USA. Idag står den ortodoxa Sinagoga albastră tom och övergiven.

Vid mitt besök i Sinagoga neologă, den vackra, nyrenoverade vita synagogan från 1901, sitter kvinnorna till höger nere i synagogan och de vidrör och kysser också Toran precis som männen, även om de inte har någon tales utan använder sin siddur i stället.

Efter gudstjänsten är det kiddush i den närbelägna samlingslokalen och koscherrestaurangen. Ingen stor skara är samlad, men stämningen är mycket varm och familjär.

- Det är inte så konstigt, säger Tiberiu Roth, alla känner vi ju varandra och även andra är välkomna. Våra församlingsmedlemmar äter subventionerade måltider här i vår egen restaurang. Detta finansieras dels av Joint och dels av andra gäster, som inte är medlemmar av församling-

en. De enda inkomstkällorna vi har är från koscherrestaurangen och inträdesavgiften för visning av synagogan. Utsocknes besökare av begravningsplatsen får också betala en slant för att bidra till skötseln av den. Vi tar inga avgifter från våra medlemmar och vi får inga statliga eller kommunala bidrag alls. Det enda staden bidragit med är fasadbelysningen av synagogan och den har jag ordnat fram själv, skrattar Tiberiu Roth.

Men hur kunde den omfattande och mycket lyckade renoveringen av synagogan på dess 100-årsdag finansieras, undrar jag. Jag minns ju i vilket skick byggnaden var tidigare.

- Den största bidragsgivaren till detta stora projekt var faktiskt den evangeliska kyrkan här i Braşov. Andra var privata donatorer och Judiska Centralrådet i Bukarest.

Kan man då ha ett judiskt liv i en stad med så få judar som i Braşov?

- Vi har ingen rabbin och ingen kantor, ingen mohel och ingen shochet. Men det finns en förbedjare, Rudi Katz, vår בעל-תפילה. Under 25 år har vi bara haft 4 bar mitsva och 3 bröllop. Men det är inte nödvändigt med någon rabbin, huvudsaken är att vi kan leva ett judiskt liv här i gemenskap med varandra. Koscherkött får vi skaffa från annat håll, och om någon skulle behöva omskäras kan det ordnas. Begravningar kan skötas av vår “kantor” Rudi, som visserligen inte är någon kantor men som kan be på rätt sätt. Det viktiga är också omhändertagandet av de behövande judarna här i staden. Många är ju gamla. Ett 30-tal får hjälp med medicin och vård via Joint.

- Vi är ju inte så många kvar här längre; av Rumäniens återstående 3500 judar bor hälften i Bukarest och Braşov är nummer 6 i storlek efter bl.a. Timişoara, Oradea, Cluj och Arad. Chabad har en synagoga i Bukarest. Det finns en tidning på engelska och hebreiska men det är inte någon läsning jag anbefaller...

I Sverige talas det mycket om ökad antisemitism. I bokhandeln här i Braşov har jag tidigare sett Sion Visers Protokoll. Hur är stämningarna just nu i Rumänien med România Mare, ett stort främlingsfientligt parti, förutom andra revisionistiska grupperingar med liknande program som de ungerska - fast spegelvända...som Den Nya Högern - Noua Dreaptă? Och hur är det med säkerheten?

- Vi har inga problem av det slaget. Vi har inga vakter och synagogan är helt öppen för alla som vill komma in. Vi har varit förskonade från attentat och känner oss trygga. Jag tror personligen på öppenhet och dialog som ett sätt att minska motsättningar mellan olika grupper och ideologier. Att Rumänien inte har konfronterat sig själv med sin egen Förintelsehistoria är en annan sak. Men också detta börjar ändra sig.

Trots allt ser jag ändå med tillförsikt på framtiden för oss judar här i Braşov, säger herr Roth och ler brett.